

DE ROL VAN BANKEN EN HET BELANG VAN DE NRA 2020

Inleiding E. G. Frangie voor de tweede jaarlijkse conferentie van de SCAI d.d. 17 oktober 2019.

Inleiding

Geachte minister van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, mevrouw Ferrier, voorzitter, bestuursleden en overige aanwezigen. Wat fijn dat ik onderdeel mag zijn van deze tweede conferentie van de Suriname Chartered Accountants Institute. Mijn complimenten voor deze excellente organisatie.

Ik sta hier als voorzitter van de Surinaamse Bankiersvereniging en wil met u praten over een onderwerp dat voor ons allemaal belangrijk is: **de National Risk Assessment on anti-money laundering and counter-finance terrorism**. Als voorzitter wil ik samen met u kijken naar de uitdagingen, de kansen en de oplossingen voor het Surinaamse bankwezen, als het gaat om de NRA.

Drie maanden geleden is het Project Management Team, onder leiding van mevrouw Jennifer van Dijk -Silos, geïnstalleerd door de president van de Republiek Suriname. Op dit moment hebben wij nog 11 maanden de tijd om ervoor te zorgen dat we de NRA succesvol afronden. U hoort het al. Wij moeten heel hard werken. En met 'wij' bedoel ik alle partijen die een rol spelen in of een belang hebben om dit proces succesvol af te ronden. We zijn nu op de goede weg. Er wordt vooruitgang geboekt. Dat is ook bevestigd tijdens de laatste vergadering van het Project Management Team, de Organisatie van Amerikaanse Staten, de Inter-American Development Bank en het bestuur van de Surinaamse Bankiersvereniging.

Vanaf dag 1, hebben wij, de Surinaamse bankiers, aangegeven dat het niet succesvol afronden van de NRA, niet zal liggen aan het bankwezen. Wij zetten ons maximaal in voor transparantie en wij voldoen voor een groot deel aan de internationale standaarden voor het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering.

Om heel eerlijk te zijn, ligt de grote uitdaging om de NRA op tijd af te ronden, voornamelijk bij de andere sectoren en niet bij de banken.

Banken beheren inderdaad de grootste financiële activa in het land, maar banken zijn niet de enige stakeholders. De overige financiële en niet financiële dienstverleners, zoals u, de accountants, zullen, nee, **moeten** ervoor zorgen dat wij de NRA succesvol doorlopen. Niet alleen wij, de banken, hebben een poortwachtersfunctie, maar ook u. En daarom sta ik hier en grijp ik elke gelegenheid aan, om meer bewustwording te creëren voor de NRA.

We hebben nog minder dan een jaar om ons huiswerk op orde te krijgen. En er zijn spelregels waar wij ons aan moeten houden. **Transparant rapporteren** is hier een van. Transparantie heeft een groot verschil gemaakt, tussen de NRA resultaten van de Bahamas en Trinidad, waarbij beide partijen de deadline niet gehaald hebben, maar de landen elk een andere state, mind en appearance hadden. Trinidad is wel op de greylist geplaatst, terwijl de Bahamas niet. De reden voor het niet plaatsen op de greylist van de Bahamas is, dat zij transparant waren over hun tekortkomingen. Ze hebben hulp gevraagd en meegewerkt aan het oplossen van die tekortkomingen. Wij moeten hiervan leren. En ervoor zorgen dat Suriname transparant blijft in elke stap van het proces.

De Inter-American Development Bank heeft verschillende studies gedaan naar de impact van black-listing van een land. En geloof me, we mogen dat **niet** laten gebeuren.

We praten namelijk over een grote negatieve impact op de economie van ons land met alle gevolgen voor de welvaart en het welzijn van de bevolking.

- Het gaat om verslechtering van de credit rating, met als gevolg dure leningen op de internationale kapitaalmarkt;
- Het wegblijven van integere buitenlandse investeringen, vanwege de toename van de risk perception;
- Onze relaties met correspondent banken komen onder druk te staan met een grote kans op de-risking;
- Er zijn hogere kosten voor het internationaal zakendoen, vanwege hogere risico-opslag;
- Druk op de vreemde valuta, met als gevolg koersstijging en tekorten aan vreemde valuta;
- Toename van de informele sector en daarmee gepaard gaande cash transacties;
- Geen vrije cross-border transacties meer.

Nee, van deze opsomming wordt niemand blij.

De-risking CBR

Volgens het Basel Instituut van Governance, blijven het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, de economieën verlammen. Dit verstoort de internationale financiën en iedereen, overal in de wereld heeft hier last van, ook u, ik en de rest van Suriname. De cijfers van witwassen zijn gigantisch en de schattingen variëren van USD 500 miljard tot een duizelingwekkende USD 1 biljoen. Overheden en Centrale banken voeren hiertegen een steeds hardere internationale strijd, waarbij er landen zijn, zoals de Verenigde Staten van Amerika en specifieke landen in Europa, zoals Nederland, die het voortouw nemen. De wetten en reglementen, voor de in hun jurisdictie opererende banken, worden steeds verder aangescherpt en bij non-compliance worden sancties opgelegd.

Wat we merken is verlaging van de risico appetijt van de grote correspondent banken met als gevolg het de-risking fenomeen voor relaties in omgevingen waar regels minder scherp zijn. Diverse studies hebben aangetoond dat de afname van correspondent banken een wereldwijd fenomeen is. Deze trend is rond 2011 begonnen. Het heeft niet alleen een negatieve invloed in ons land, maar in meerdere regio's in Europa, het Midden-Oosten, Afrika, Azië en Latijns-Amerika en het Caribisch gebied.

Uit dezelfde onderzoeken blijkt dat het Caribisch gebied, waarvan Suriname deel uitmaakt, harder getroffen is dan de andere regio's, waarbij er zelfs op enige momenten landen in het Caribisch gebied waren, zoals Belize, waarvan geen enkele bank een correspondent relatie meer had. Het verbreken van correspondent relaties is een wereldwijd fenomeen, maar ik wil graag de focus leggen op het Caribisch gebied en Suriname.

Er zijn twee redenen waarom grote Europese en Amerikaanse correspondent banken relaties verbreken met banken in het Caribisch gebied:

- 1. Economische gedachte:** Correspondent banking diensten zijn low margin diensten, terwijl de kosten om deze diensten aan te bieden hoog zijn. De kosten zijn hoog, vanwege de investeringen die de correspondent banken dienen te doen in technologie voor efficiency en compliance doeleinden, alsook de risico's van het krijgen van een boete, het lijden van reputatieschade (openbare reprimande) of zelfs het verlies van de bankvergunning. De boete die ING Bank opgelegd heeft gekregen, vanwege het nalaten van het voorkomen van witwassen ter hoogte van EUR 775 miljoen staat ons nog bij en de ABN AMRO staat moment onder justitieel onderzoek.

- 2. Regulatory risk gedachte:** als de correspondent bank een hoger Money Laundering en Financing of Terrorism risico vast stelt in een bepaalde regio, land of bij een financiële instelling, met als gevolg een verlies voor de correspondent bank, stopt ze meteen de samenwerking en trekt ze zich terug.

Misschien is het goed dat ik voor we verder gaan, eerst even een overzicht geef van onze economie en hoe dit zich verhoudt met de rest van het Caribisch gebied.

Het balanstotaal van alle banken in de grootste economie van het Caribisch gebied, Trinidad & Tobago, bedroeg in 2017 USD 21 miljard, gevolgd door de Bahamas USD 10 miljard en Suriname USD 2,5 miljard. In vergelijking met een relatief kleine bank in bijvoorbeeld Nederland, SNS Bank USD 90 miljard, impliceert dit hoe klein het financiële systeem in het Caribisch gebied, met name in Suriname is.

De Wereldbank geeft in een van haar onderzoeken weer, dat de feiten en de perceptie over het Caribisch gebied niet in haar voordeel werken. De landen in het Caribisch gebied worden gekenmerkt door kleine open economieën met veel cross border financiële transacties, grote informele sectoren, veel offshore banking activiteiten, hoog Money Laundering en Financing of Terrorism risico, banken risico en een cash cultuur. Herkent u ons land? Begrijpt u waarom grote buitenlandse banken en investeerders geen appetijt in hebben. De impact van het verliezen van correspondent bank relaties door lokale banken is groot. Lokale banken zijn, indien zij in een kleine open economie geen cross border financiële transacties kunnen uitvoeren, niet meer in staat om aan één van haar belangrijke nutsfuncties te voldoen: **het zorgen voor een efficiënt en effectief betalingsverkeer**. Naast het beperken van de functies van de bank, heeft het verliezen van de correspondent relatie uiteraard een reputatie impact alsook een financiële impact.

Dit resulteert in een zwakkere financiële instelling en kan zelfs leiden tot een zwakker financieel systeem. Indien bij meerdere lokale banken in een kleine open economie, correspondent relaties worden verbroken, kan dit zelfs economische schade teweeg brengen. Een terugloop van het Bruto Binnenlands Product (BBP) is niet ondenkbaar.

De Realiteit

Ik heb net in het voorgaand geschetste kader duidelijk gemaakt wat het belang is van het hebben van goede correspondent relaties met grote Europese en Amerikaanse banken voor lokale banken in kleine open economieën. Wij moeten dus goed begrijpen dat wij niet makkelijk wijzigingen kunnen aanbrengen aan de economische overwegingen van grote correspondent banken, die leiden tot het verbreken of beperken van de relaties met banken in het Caribisch gebied. Waar wij wel invloed op hebben, **is het veranderen van de realiteit en de perceptie** over het Caribisch gebied en dan met name, Suriname.

En hier wordt al heel hard aan gewerkt. Vanwege het feit dat het de-risking vraagstuk sinds 2011 speelt en lokale banken niet alleen aan de nationale, maar ook aan de internationale wet- en regelgeving moeten voldoen, hebben banken in de afgelopen periode vooruitgang geboekt. Op institutioneel niveau hebben we al de nodige instrumenten in place gebracht, zodat wij **onze functie als poortwachter** beter kunnen vervullen. Banken hebben in de afgelopen periode, de ene bank meer dan de andere, sterk geïnvesteerd in:

- het identificeren van de integriteitsrisico's die de desbetreffende bank loopt,
- we hebben integriteitsraamwerken opgezet,
- we hebben geïnvesteerd in IT systemen,
- en we hebben additionele resources aangetrokken om het raamwerk te implementeren en toe te zien dat de maatregelen die geïmplementeerd zijn, ook worden nageleefd.

Ik wil benadrukken dat in het kader van integriteitsrisico's en het buiten- het financiële-systeem houden van deze risico's, niet alleen gedacht moet worden aan money laundering gekoppeld aan handel in verdovende middelen en terrorisme financiering, maar ook aan buiten-het-systeem houden van middelen afkomstig uit:

- corruptie,
- ontduiken van belasting,
- fraude,
- omkoping,
- belangenverstrengeling en cyber crime.

Het is de banken vaak niet in dank afgenomen dat zij deze stringente maatregelen hebben genomen, echter zijn het noodzakelijke maatregelen geweest, ter waarborging van een integer financieel systeem en het behouden en aantrekken van nieuwe correspondent banken. Een aantal van deze stringente maatregelen zijn geweest:

- Bron van inkomsten dient transparant te worden gemaakt met onderbouwing van stukken;
- De herkomst van het vermogen en de herkomst van de te storten middelen dienen transparant te worden gemaakt met onderbouwing van stukken;
- De UBO (Ultimate Beneficiary Owner) van entiteiten moet zichtbaar zijn;
- Het de-stimuleren van contante transacties.

Dit is dan ook het goede nieuws, omdat we door het nemen van deze maatregelen gedurende de NRA, de banken in elk geval, reeds **voldoen aan een deel van de gestelde eisen**. Maar ik wil niet nalaten om nogmaals te benadrukken dat deze NRA niet alleen draait om banken als het om de integriteitsrisico's gaat.

- Het klopt dat de banken over de grootste activa binnen de financiële sector beschikken,
- en het klopt ook dat we een wezenlijke rol spelen in het financiële systeem,
- en het klopt ook dat we belangrijk zijn voor de economie van het land.

Maar we moeten ons goed realiseren dat deze NRA ook gaat om het in kaart brengen van de integriteitsrisico's bij:

- verzekeringsmaatschappijen,
- cambio's,
- en de non-financials zoals: de gaming sector, casino's en andere kansspelen,
- maar ook autobedrijven, vastgoedbedrijven, notarissen, belastingadviseurs en **accountantskantoren**.

Ik sta hier als voorzitter van de Surinaamse Bankiersvereniging en ik kan u verzekeren dat wij banken onze verantwoordelijkheid nemen als het gaat om meldingen van 'onbruikelijke transacties' bij de Financial Intelligence Unit Suriname, de FIU.

Maar wij hebben **allen deze verantwoordelijkheid**, en dan bedoel ik ook u, de accountant. U heeft een **subjectieve en objectieve meldingsplicht** indien u:

1. Fraude identificeert;
2. Geen transparante structuren identificeert;
3. Belastingontduiking identificeert;
4. Overtreding van wet en regelgeving identificeert.

Ja, het gaat initieel onze omzetten en winsten beïnvloeden, als wij strikt conform de regels werken, maar dat is tijdelijk. De lange termijn doelstelling is, **het creëren van een duurzame en integere omgeving, zodat wij transparant zaken kunnen doen**.

Het is **onze taak** om te voorkomen dat het maatschappelijke financiële stelsel wordt misbruikt voor witwassen, corruptie, fraude, terrorisme financiering en ander maatschappelijk onbetamelijk gedrag, waaronder belastingontwijking en -ontduiking. Via de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) moeten we allemaal eerst onderzoek doen naar de mogelijke integriteitsrisico's waar onze eigen organisatie aan blootgesteld wordt. Transactiemonitoring en cliëntenonderzoek staan hierbij centraal en moet niet alleen voorafgaand aan een relatie worden uitgevoerd, maar ook tijdens de dienstverlening. Met de NRA wordt getoetst hoe wij invulling geven aan die taak en hoe deze zullen worden ingezet op het verkennen van alternatieve interventies.

State, mind and appearance

Wij zullen er met z'n allen bewust van moeten zijn dat de realiteit, men noemt het de "Surinaamse realiteit", vanaf nu zal moeten wijzigen. We kunnen niet meer zeggen dat het in Suriname anders is. De Surinaamse realiteit bestaat niet meer. We moeten werken en denken op het niveau van de internationale realiteit. Dat wordt met deze NRA van ons verwacht. Het zal veel van het Project Management Team, de betrokken sectoren en het gehele land vergen.

Ik wil ook hier benadrukken dat wij bij het aansluiten bij het Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) in 1998, ons reeds gecommitteerd hebben aan:

- 1 internationale realiteit,
- 1 set van standaarden om de integriteit van het land hoog te houden,
- Het continue bijhouden van en aanpassen aan de internationale realiteit en de implementatie van deze set van standaarden.

We moeten niet alleen de technische zaken in orde maken, het self-assessment lijstje invullen en een aantal wetten aannemen. Nee.. we **moeten** ons denken en gedrag veranderen.

Zoals wij het in good corporate governance termen noemen gaat het om:

- onze state,
- onze mind,
- en onze appearance, zodat er geen enkele twijfel is over de integriteit en het financiële systeem van Suriname.

Ter afsluiting

Ik wil mijn inleiding beëindigen door aan te geven dat onze economie getypeerd kan worden als een kleine open economie. Wij zijn heel erg afhankelijk van het buitenland, waardoor wij dus alles dat uit de NRA naar voren komt zullen moeten oplossen. Het in stand houden van een integer financieel systeem met behoud van onze correspondent bank relaties, zal niet komen van een substantieel groter bankwezen, maar kan wel komen vanwege lage regulatory, lees: Money Laundering/Counter-terrorism Finance risico's. Het Basel Instituut of Governance geeft aan dat low risk landen voldoen aan:

1. Sterke Anti Money Laundering/Counter-terrorism Finance wet- en regelgeving inclusief bevroren van terrorisme middelen;
2. Competente autoriteiten met het mandaat en de middelen om ML/FT verdenkingen te onderzoeken en te vervolgen, alsook het opleggen van sancties in geval van non-compliance;
3. Verregaande maatregelen om lokale en internationale samenwerkingen met voornoemde autoriteiten te bevorderen;
4. Sterk gereguleerde financiële sector met competente toezichthouders en minimale cash transacties;
5. Hoge mate van transparantie en integriteit in particuliere bedrijven en publieke instituten;
6. Laag niveau van corruptie.

Het zijn niet alleen woorden die ik hier vandaag uitspreek. De Surinaamse Bankiersvereniging geeft, om een succesvolle NRA te bewerkstelligen, haar **volledige medewerking** aan de uitvoering. Hiervoor zijn er reeds 10 functionarissen uit het bankwezen, full- en parttime aangeleverd die hun ondersteuning zullen bieden in de uitvoering van de NRA. Om financiële inclusie te bevorderen in de informele sector, zijn wij afgelopen maandag gestart met een bewustwordingscampagne, *'ook ik heb een bankrekening'*.

Ik doe een beroep op het bestuur van SCAI, om bondgenoot te worden van de Surinaamse Bankiersvereniging, **om samen met ons meer bewustzijn te creëren bij uw leden, de klanten van uw leden en de gehele samenleving, zodat wij samen deze NRA succesvol door komen**. Wij hebben als banken, maar ook ik samen met u, de accountants en als burgers van Suriname, er alle belang bij dat deze NRA binnen de gestelde termijn succesvol wordt afgerond.

Ik wens u een goede voortzetting van de conferentie toe en ik dank u voor uw aandacht.

Geraadpleegde bronnen:

- Basel Institute on Governance, *'Basel AML Index 2018 Report'*, Switzerland, oktober 2018;
- Caribbean Financial Action Task Force, *'Mutual Evaluation Report Anti- Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Suriname'*, november 2009;
- Caribbean Financial Action Task Force *Follow up reports on Suriname, 2010 – 2017*;
- Financial Action Task Force, *Guidance for risk-based approach Accounting Profession*, juni 2019;
- Financial Stability Board, *'FBS Correspondent Banking Data Report'*, Switzerland, maart 2018;
- Haley, J.A., *'De-risking of correspondent banking relationships.'* Canada Institute Woodrow Wilson International Center for Scholars, Canada, januari 2018.
- Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants, www.nba.nl;
- Wright, A., Bradley, K. & Kallicharan S., *'Understanding the Uneven Occurrence Across the Caribbean.'* Inter- American Development Bank, april 2018.

